

ВЛИЯНИЕ НА ФОСФИНОВИ ЛИГАНДИ ВЪРХУ СТРУКТУРАТА И СВОЙСТВАТА НА ПЛАТИНА-СИЛСЕСКИОКСАНОВИ КОМПЛЕКСИ

Нели Минчева

Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София, e-mail: nmintcheva@abv.bg

РЕЗЮМЕ. Получени са нови платинови комплекси с частично кондензиран силсескиоксан ($(c-C_5H_9)_7Si_7O_9(OH)_3$) и със спомагателните лиганди PPh_2Me и PPh_3 . Тези комплекси са част от серията монодентатни силсескиоксанови комплекси от вида $Pt\{O_{10}Si_7(cyclo-C_5H_9)_7(OH)_2\}(Ph)(PR)_2$, където $R = Me_3, Et_3, Me_2Ph, Ph_2Me, Ph_3$. Структурата на новосинтезираните комплекси е определена чрез инфрачервена спектроскопия и ядрен магнитен резонанс. Показано е влиянието на фосфиновите лиганди върху структурата и свойствата на платина-силсескиоксановите комплекси от посочената серия.

THE ROLE OF AUXILIARY PHOSPHINE LIGANDS ON THE STRUCTURE AND PROPERTIES OF PLATINUM-SILSESQUIOXANE COMPLEXES

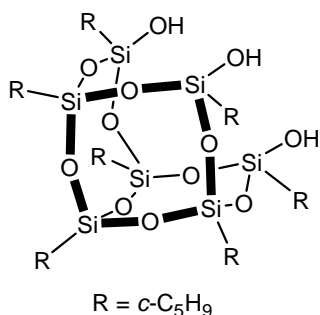
Neli Mintcheva

University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, Bulgaria

ABSTRACT. New platinum complexes with incompletely condensed silsesquioxane, $(c-C_5H_9)_7Si_7O_9(OH)_3$ and auxiliary phosphine ligands PPh_2Me and PPh_3 were synthesized and characterized by spectroscopic methods. These complexes are part of the series platinum complexes $Pt\{O_{10}Si_7(cyclo-C_5H_9)_7(OH)_2\}(Ph)(PR)_2$, $R = Me_3, Et_3, Me_2Ph, Ph_2Me, Ph_3$, having monodentate silsesquioxanate ligand. The role of auxiliary phosphine ligands on the structure and properties of the complexes is discussed here.

Въведение

Съединението $(c-C_5H_9)_7Si_7O_9(OH)_3$ е най-широко разпространеният представител от групата на частично кондензираните силсескиоксани, и съдържа скелет от Si-O връзки, седем циклопентилови групи, всяка от които е свързана към силициев атом и три свободни хидроксилни групи.

Чрез силанолните групи този лиганд е способен да се координира към метални йони, образувайки комплексни съединения с различна структура. Изследването на разнообразните метални силсескиоксанови комплекси е интересно и актуално, тъй като те представляват моделни съединения на хетерогенните катализатори, съставени от метал нанесен върху силициев оксид (M/SiO_2) [Feher et al., 1995; Murugavel et al., 1996].

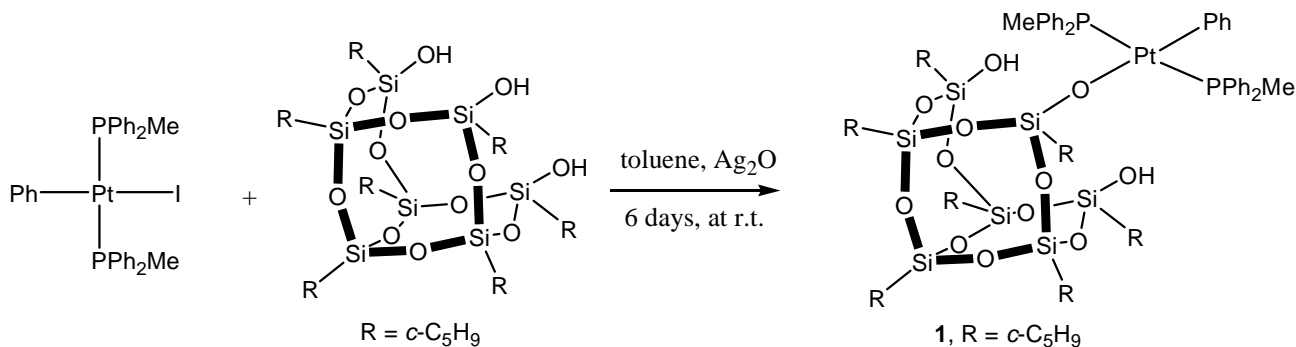
През последните няколко години нашите изследвания са насочени към необикновените платинови и паладиеви комплекси със силсескиоксани, с цел да се намери подходящ метод за получаването и стабилизирането им, а след това и за пълното охарактеризиране на тяхната структура [Mintcheva et al., 2006; Mintcheva et al., 2007; Tanabe et al., 2008]. Бяха публикувани резултати относно синтезирането на фенил-платинови комплекси, съдържащи силсескиоксани като монодентатни или бидентатни лиганди, и спомагателни фосфинови лиганди [Mintcheva et al., 2006; Минчева, 2009].

В тази статия е представено получаването на платина-силсескиоксанови комплекси със спомагателните лиганди PPh_2Me и PPh_3 . Тези комплекси са част от серията монодентатни силсескиоксанови комплекси от вида $Pt\{O_{10}Si_7(cyclo-C_5H_9)_7(OH)_2\}(Ph)(PR)_2$, където $R = Me_3, Et_3, Me_2Ph, Ph_2Me, Ph_3$. Показано е влиянието на фосфиновите лиганди върху структурата и свойствата на платина-силсескиоксановите комплекси.

Резултати и обсъждане

1. Синтезиране на платина-силсескиоксановия комплекс $Pt\{O_{10}Si_7(cyclo-C_5H_9)_7(OH)_2\}(Ph)(PPh_2Me)_2$ (1)

Комплексът 1 е получен при реакция на платинения комплекс $trans-Pt(Ph)I(PPh_2Me)_2$ и силсескиоксанът $(c-C_5H_9)_7Si_7O_9(OH)_3$, в съотношение $M:L=1:1$, разтворени в толуен и в присъствие на Ag_2O .

Образуването на новия комплекс 1 протича за 6 дни при стайна температура, след което беше изолиран в твърдо състояние. Повишаването на температурата на реакционната смес с цел да се ускори реакцията не се оказва подходящо, тъй като води до образуване на странични продукти. За определяне на структурата на 1 бяха заснети ³¹P и ¹H ЯМР спектри. Единичният сигнал в ³¹P{¹H} ЯМР спектъра с химично отместване 13.47 ppm показва присъствието на два еквивалентни фосфинови лиганда в *транс* положение. Този сигнал е съпроводен с два сателита, получени в резултат на спин-спиновото взаимодействие между ¹⁹⁵Pt и ³¹P, с константа на спин-спиновото взаимодействие $J_{\text{PtP}} = 3098$ Hz. Стойността ѝ е близка до други константи, наблюдавани за платина-фосфинови комплекси с кислород съдържащи лиганди [Mintcheva et al., 2006; Минчева, 2009].

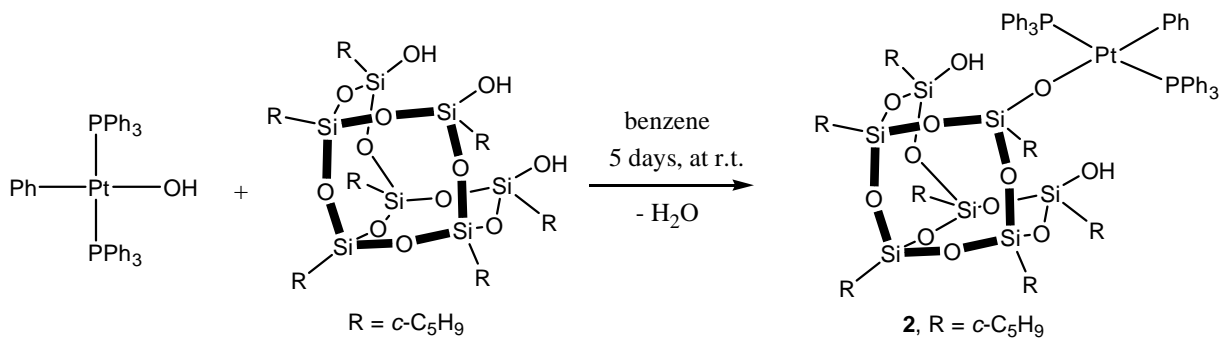
В ¹H ЯМР спектъра се наблюдават няколко групи сигнали, произхождащи от водородните атоми на силсескиоксана, фенолната група и PPh₂Me лиганда. Силсескиоксанът (c-C₅H₉)₇Si₇O₉(OH)₃ съдържа 7 едновалентни алкилни групи (циклопентил), свързани към всеки от седемте Si атома. Мултиплетните сигнали при 1.2 ppm и в интервала 1.4-2.3 ppm се дължат на 7-те H атома от CH и 56 H атома от CH₂ от циклопентилните групи, съответно. В областта 7.4 – 6.2 ppm резонират H атоми от фенолната група координирана към Pt център и от фенолните групи свързани с фосфорните атоми на фосфиновите лиганди. Сигналят при 9.0 ppm се отнася за 2 H атома на некоординираните силанолни групи (Si-OH) на силсескиоксана. Високата стойност на химичното отместване на H, показва участие на хидроксилните групи във водородна връзка. Подобна характеристика е

наблюдавана и в други монодентатни силсескиоксанови комплекси [Mintcheva et al., 2006; Liu et al., 2000]. Всички ЯМР данни за този комплекс са в много добро съответствие с данните получени за подобни платина-силсескиоксанови комплекси с други спомагателни фосфинови лиганди [Mintcheva et al., 2006; Tanabe et al., 2008; Минчева, 2009].

2. Синтезиране на платина-силсескиоксановия комплекс Pt{O₁₀Si₇(cyclo-C₅H₉)₇(OH)₂}(Ph)(PPh₃)₂ (2)

Получаването на комплекса Pt{O₁₀Si₇(cyclo-C₅H₉)₇(OH)₂}(Ph)(PPh₃)₂, който съдържа два обемисти трифенилфосфинови лиганда се оказва значително трудно. При реакция на фенол-йодо платиновия комплекс *транс*-Pt(Ph)(PPh₃)₂ и силсескиоксанът (c-C₅H₉)₇Si₇O₉(OH)₃ в присъствие на Ag₂O се получава необичаен хетеробиметален комплекс Pt{O₁₁Si₇(cyclo-C₅H₉)₇(OH)(AgPPh₃)}Ph(PPh₃) [Mintcheva et al., 2006], в който силсескиоксановия лиганд е бидентатно свързан към един Pt²⁺ център и един Ag⁺ йон. Формирането на такъв комплекс се дължи на лесната дисоциация на PPh₃ лиганд от платиновия йон. За да се получи монокоординиран платина-силсескиоксанов комплекс без включен сребърен йон, беше експериментиран друг начин на синтез, при който като изходно съединение се използва хидроксо-платиновия комплекс *транс*-Pt(OH)(Ph)(PPh₃)₂. Последният беше получен по познатата процедура на Yoshida et al.

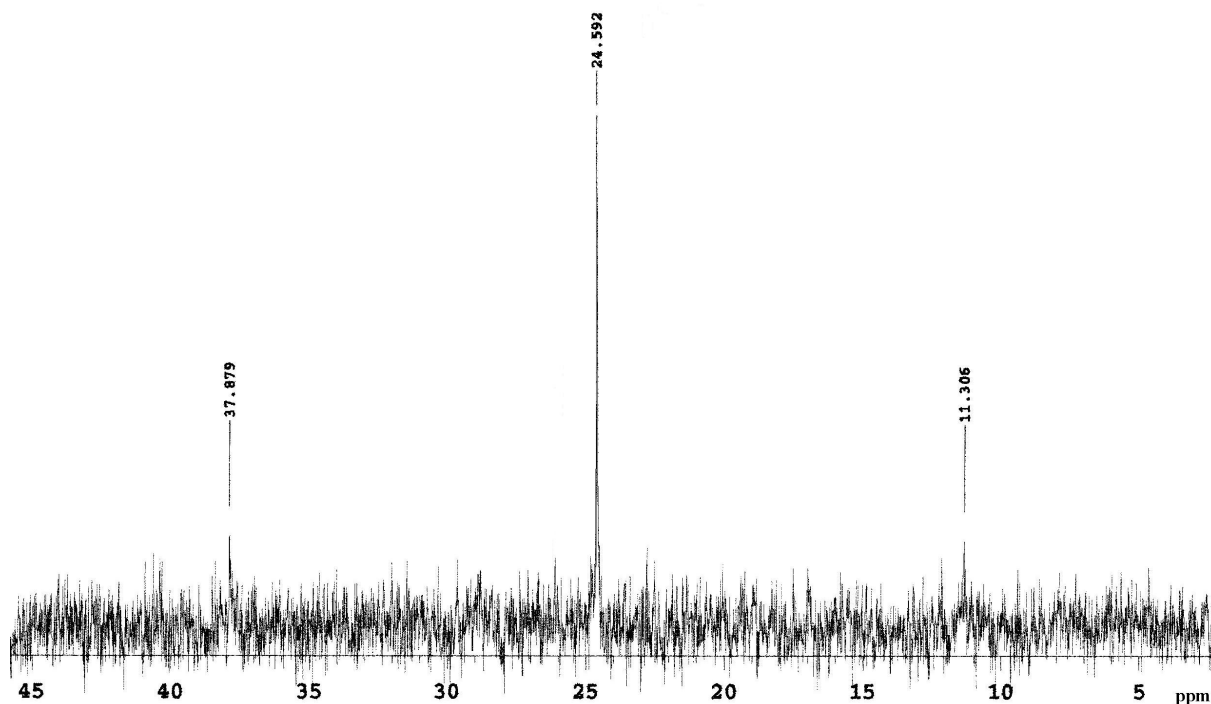
Взаимодействието между *транс*-Pt(OH)(Ph)(PPh₃)₂ и силсескиоксанът (c-C₅H₉)₇Si₇O₉(OH)₃ в толуен протича при стайна температура за 6 дни и води до получаването на желания продукт Pt{O₁₀Si₇(cyclo-C₅H₉)₇(OH)₂}(Ph)(PPh₃)₂, като в този случай не е необходимо добавянето на Ag₂O като активатор.

³¹P ЯМР спектърът на реакционната смес показва пълно превръщане на изходните вещества в 2. Продуктът се изолира в твърдо състояние чрез прекристализация из хексан. ЯМР тест в бензен-*d*₆ на така получената утайка показва наличие на онечиствания от Ph₃P=O и други

неидентифицирани съединения. Следователно, комплексът се образува и е стабилен за няколко дни в разтвор, но претърпява частично разпадане след изолиране в твърдо състояние.

На фиг. 1 е показан $^{31}\text{P}\{^1\text{H}\}$ ЯМР спектърът на 2 след получаването му в разтвор. Сигналят е регистриран при δ 24.6 ppm, с константа на спин-спиновото взаимодействие $J_{\text{PtP}} = 3225 \text{ Hz}$ и показва наличието на два еквивалентни фосфинови лиганда в *транс* положение, координирани към Pt център.

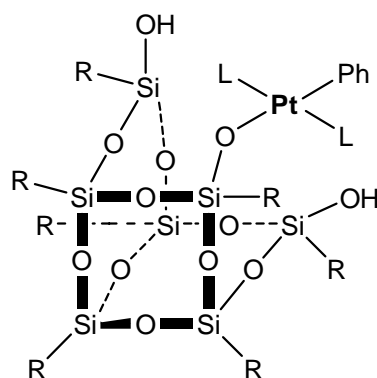
Фиг. 1. $^{31}\text{P}\{^1\text{H}\}$ ЯМР спектър на комплекса $\text{Pt}(\text{O}_{10}\text{Si}_7(\text{cyclo-C}_5\text{H}_9)_7(\text{OH})_2)(\text{Ph})(\text{PPh}_3)_2$ в бензен- d_6 при стайна температура.

В инфрачервения спектър на комплекса 2 типичните вибрационни ивици за Si-O връзките на силсескиоксана се наблюдават при 1100-1000 cm^{-1} . Валентното трептене на свободната OH група се регистрира при около 3400 cm^{-1} в спектъра на комплекса, докато за свободния лиганд се наблюдава при около 3200 cm^{-1} . Нова ивица при 740 cm^{-1} се появява в спектъра на комплекса и се отнася към валентното трептене на връзката между Si и координирания кислороден атом ($\nu_{\text{Si-O-Pt}}$). Тя е доказателство за монодентатната координация на силсескиоксана в изследвания комплекс [Davidova et al., 1998].

В заключение, въз основа на получените данни от ^1H , ^{31}P ЯМР и ИЧ спектроскопия за комплексите 1 и 2 предполагаме, че са получени платина-силсескиоксанови комплекси, в които Pt център е координиран с една фенолна група, два фосфинови лиганда в *транс*-положение ($L = \text{PPh}_2\text{Me}$, PPh_3) и монодентатно свързан

В ^1H ЯМР спектъра се наблюдават сигналите за H атоми от фенолната група свързана с платината и фенолните групи от трифенилфосфиновите лиганди, а така също за циклопентилните заместители на силсескиоксана.

Предполагаемата структура на комплексите е показана на схемата:

1, $L = \text{PPh}_2\text{Me}$, $R = \text{c-C}_5\text{H}_9$

2, $L = \text{PPh}_3$, $R = \text{c-C}_5\text{H}_9$

3. Стабилност на комплексите 1 и 2

Изследваните комплекси 1 и 2 не са твърде стабилни на въздуха и при нагряване в разтвор. Най-вероятно протича дисоциация на фосфиновите лиганди и следващото им окисление до дифенилметилфосфин оксид ($\text{Ph}_2\text{MeP}=\text{O}$) или трифенилфосфин оксид ($\text{Ph}_3\text{P}=\text{O}$).

В деутериран бензен беше проведена термолiza на комплекса 1, а промените бяха наблюдавани чрез ^{31}P ЯМР спектроскопия. Нагряването доведе до разпадане на комплексите и появата на нови частици в разтвора. След нагряване при 60 $^\circ\text{C}$ за 1 час, в спектъра на разтвора беше регистриран $\text{Ph}_2\text{MeP}=\text{O}$, като с течение на времето

неговата концентрация нараства и се появяват други неидентифицирани частици.

Комплексът 2 е значително по-нестабилен и претърпява промени още след изолирането му в твърда фаза. Разтварянето на утайката 2 показва наличие на $\text{Rh}_3\text{P}=\text{O}$ и няколко други платинови комплекси. Нагриването в бензен води до деструкция и формиране на известни и/или неизвестни частици.

В заключение, получените комплекси 1 и 2 са от серията платина-силсескиоксанови комплекси, съдържащи монодентатно свързан силсескиоксан, от вида $\text{Pt}\{\text{O}_{10}\text{Si}_7(\text{cyclo-C}_5\text{H}_9)_7(\text{OH})_2\}(\text{Ph})(\text{L})_2$, $\text{L}=\text{PMe}_3$, PEt_3 , PMe_2Ph , PMePh_2 , PPh_3 . Установено е, че стабилността на комплекса намалява в зависимост от фосфиновата група в реда $\text{PEt}_3 > \text{PMe}_3 > \text{PMe}_2\text{Ph} > \text{PMePh}_2 > \text{PPh}_3$. Причина за това от една страна, може да е стеричното пречене в молекулата, което нараства при по-обемистите лиганди. От друга страна фенолните ядра изтеглят електронната плътност от фосфорния атом и така намаляват здравината на връзката P-Pt. С нарастване на броя им във фосфиновата лиганд този ефект се увеличава, а това води до по-лесна дисоциация на лиганда от Pt център. Така например, в случая на PPh_3 лиганд неговата миграция от платиновия координационен център позволява, в присъствие на Ag_2O , да се образува хетеробиметалния комплекс $\text{Pt}\{\text{O}_{11}\text{Si}_7(\text{cyclo-C}_5\text{H}_9)_7(\text{OH})(\text{AgPPh}_3)\}\text{Ph}(\text{PPh}_3)$, а в отсъствие на Ag_2O да се образува платинов комплекс $\text{Pt}\{\text{O}_{10}\text{Si}_7(\text{cyclo-C}_5\text{H}_9)_7(\text{OH})_2\}(\text{Ph})(\text{PPh}_3)_2$, който е нестабилен и лесно се разпада с освобождаване на трифенилфосфиновия лиганд под формата на оксид ($\text{Rh}_3\text{P}=\text{O}$).

Експериментална част

Общи процедури. ^1H и $^{31}\text{P}\{^1\text{H}\}$ ЯМР спектри бяха записани на спектрометър Varian Mercury 300. ИЧ спектри бяха заснети на спектрометър Shimadzu FT/IR-8100. Елементният анализ е проведен на анализатор Yanco MT-5 CHN.

Материали. Силсескиоксанът ($(\text{cyclo-C}_5\text{H}_9)_7\text{Si}_7\text{O}_9(\text{OH})_3$) 1,3,5,7,9,11,14-heptacyclopentyltricyclo-[7.3.3.1(5,11)]heptasiloxane-endo-3,7,14-triol, е търговски продукт от фирмата Aldrich.

Изходните платинови комплекси $\text{Pt}(\text{Ph})\text{I}(\text{PPh}_3)_2$, $\text{Pt}(\text{Ph})\text{I}(\text{PPh}_2\text{Me})_2$ и $\text{Pt}(\text{Ph})\text{I}(\text{cod})$ са синтезирани според методите описани в литературата (Kistner et al., 1963; Clark et al., 1973).

Комплексът *trans*- $\text{Pt}(\text{OH})(\text{Ph})(\text{PPh}_3)_2$ е получен съгласно Yoshida et al., 1976, като към 10 мл ацетонов разтвор на *trans*- $\text{PtI}(\text{Ph})(\text{PPh}_3)_2$ (0.3 ммол, 0.276 г) се добавя AgBF_4 (0.3 ммол, 0.06 г) и се разбърква интензивно около 1 час. Сместта се филтрува и към филтратата се прибавя КОН (0.36 ммол, 0.02 г), разтворена в 1 мл вода. Разбърква се около 20 мин., след което се охлажда за няколко часа и образуващата се бяла утайка се филтрува и промива с хексан. Добивът е 65%.

Синтез на комплекс $\text{Pt}\{\text{O}_{10}\text{Si}_7(\text{cyclo-C}_5\text{H}_9)_7(\text{OH})_2\}(\text{Ph})(\text{PPh}_2\text{Me})_2$ (1). Към разтвор на *trans*-

$\text{Pt}(\text{Ph})\text{I}(\text{PPh}_2\text{Me})_2$ (0.15 ммол, 0.12г) в 10 мл толуен бяха прибавени силсескиоксанът ($(\text{c-C}_5\text{H}_9)_7\text{Si}_7\text{O}_9(\text{OH})_3$) (0.15 ммол, 0.131г) и Ag_2O (0.2 ммол, 0.0463г). Реакционната смес се разбърква при стайна температура за 6 дни, след което се филтрува през шотов филтър за отстраняване на Ag_2O и AgI (последният е получен при реакцията). Филтратът, съдържащ желанят продукт се изпарява и след това се разтваря в 1.5-2 мл хексан. Отново се филтрува за отстраняване на онечиствания и се оставя при температура -20°C за изкристилизиране на крайния продукт. Добивът е 13% (0.03 г). ЯМР данни: ^1H NMR (300 MHz, benzene- d_6 , r.t.): 9.0 (s, 2H, OH), 7.4 (m, 8H, $\text{PC}_6\text{H}_5\text{-o}$), 7.0 (m, 12H, $\text{PC}_6\text{H}_5\text{-m,p}$), 6.6 (m, 2H, $\text{PtC}_6\text{H}_5\text{-o}$), 6.4 (t, 1H, $J_{\text{HH}} = 7.3$ Hz, $\text{PtC}_6\text{H}_5\text{-p}$), 6.2 (t, 2H, $J_{\text{HH}} = 7.6$ Hz, $\text{PtC}_6\text{H}_5\text{-m}$), 2.43 (t, 6H, $J_{\text{HH}} = 6.6$ Hz, PCH_3), 2.3-1.4 (m, 56H, $\text{CH}_2\text{-pentyl}$), 1.2 (m, 7H, CH-pentyl). $^{31}\text{P}\{^1\text{H}\}$ NMR (121.5 MHz, benzene- d_6 , r.t.): δ 13.47 ppm, $J_{\text{HP}} = 3098$ Hz.

Синтез на комплекс $\text{Pt}\{\text{O}_{10}\text{Si}_7(\text{cyclo-C}_5\text{H}_9)_7(\text{OH})_2\}(\text{Ph})(\text{PPh}_3)_2$ (2). Към 0.07 ммол, 0.056г *trans*- $\text{Pt}(\text{OH})(\text{Ph})(\text{PPh}_3)_2$ и 0.07 ммол, 0.060г силсескиоксан ($(\text{c-C}_5\text{H}_9)_7\text{Si}_7\text{O}_9(\text{OH})_3$) се прибавят 2 мл бензен и сместа се разбърква при стайна температура за 5 дни. След което разтворителя се изпарява под вакуум, промива се с хексан (2 пъти по 3-4 мл) и получената бяла утайка от 2 се суши. Добив 89 % (0.103г). Направен е елементен анализ на комплекса 2, който показва състав $\text{C}_{77}\text{H}_{100}\text{O}_{12}\text{Si}_7\text{P}_2\text{Pt}$. Изч. С, 55.34; Н, 6.03. Нам.: С, 54.59; Н, 6.29. ЯМР данни: ^1H NMR (300 MHz, benzene- d_6 , r.t.): 7.7 (m, 12H, $\text{P}(\text{C}_6\text{H}_5)_3$), 7.1 (m, 18H, $\text{P}(\text{C}_6\text{H}_5)_3$), 6.5 (t, 1H, $\text{PtC}_6\text{H}_5\text{-p}$), 6.3 (t, 2H, $J_{\text{HH}} = 8.4$ Hz, $\text{PtC}_6\text{H}_5\text{-m}$), 2.3-1.4 (m, 56H, $\text{CH}_2\text{-pentyl}$), 1.1 (m, 7H, CH-pentyl). $^{31}\text{P}\{^1\text{H}\}$ NMR (121.5 MHz, benzene- d_6 , r.t.): δ 24.6 ppm, $J_{\text{HP}} = 3225$ Hz.

Благодарности: Авторът благодари за финансирането по проект ДО-02-233 на МОМН и договор МТФ-90/2009 към Минно-геоложки университет.

Литература:

- Минчева, Н. 2009. Год. МГУ, 52, св. II, 195.
Clark, H.C.; Manzer, L.E. 1973. *J. Organomet. Chem.*, 59, 411.
Davidova, I.E.; Gribov, L.A.; Maslov, I.V.; Dufaud, V.; Nicolai, G.P.; Bayard, F.; Basset, J.M. 1998. *J. Mol. Struct.*, 443, 89.
Feher, F. J.; Budzichowski, T. A. 1995. *Polyhedron*, 14, 3239.
Kistner, C.R.; Hutchinson, J.H.; Doyle, J.R.; Storlie, J.C. 1963. *Inorg. Chem.*, 2, 1255.
Liu, F.; John, K. D.; Scott, B. L.; Baker, R. T.; Ott, K. C.; Tumas, W. 2000. *Angew. Chem., Int. Ed.*, 39, 3127.
Mintcheva N.; Tanabe M.; Osakada K. 2006. *Organometallics*, 25, 3776.
Mintcheva N.; Tanabe M.; Osakada K. 2007. *Organometallics*, 26, 1402.
Murugavel, R.; Voigt, A.; Walawalkar, M. G.; Roesky, H. W. 1996. *Chem. Rev.*, 96, 2205.
Tanabe M.; Mutou K.; Mintcheva N.; Osakada K.; 2008. *Organometallics*, 27, 519.
Yoshida, T.; Okano, T.; Otuska, S. 1976. *J. Chem. Soc., Dalton Trans.*, 993.

Препоръчана за публикуване от катедра „Химия“, МТФ